

Ak Parti Döneminde Eğitim Sisteminin İdeolojik Temelleri

Ideological Foundations Of Education System During Ak Party Period

Gamze Ömürlüoğlu*

Öz

Eğitim, toplumun ilerlemesi ve kişilerin bilinçlenmesinde etkili bir kurumdur. Bununla birlikte kişinin toplum içerisinde nasıl davranması gerektiğini ortaya koyarak ideolojiden de yardım alan bir kurumdur. Eğitim, devletin ideolojik amaçları için işlevsel bir mekanizmadır. Bu açıdan iktidarın hedeflerinden biri ideolojik söylemi doğrultusunda eğitime yön vermek ve eğitimi bulunduğu konumdan daha ileriye taşımaktır. Bu çalışmanın temel amacı doğrultusunda Türkiye’de 2002 yılından beri iktidarda bulunan Ak Parti hükümetinin, eğitimi, kendi ideolojisi doğrultusunda nasıl değiştirmekte olduğu ve nasıl bir düzen içerisine sokmaya çalıştığı görülmektedir. Bundan dolayı bu çalışmada Ak Parti döneminde eğitim sistemine yönelik temel ilke ve uygulamaların analizi yapılarak bunların bu dönemde nasıl bir ideolojik söylem içerisinde gösterildiği ortaya konulacaktır. Bu doğrultuda, eğitim sistemine yönelik söz konusu temel ilke ve uygulamalar 4 döneme ayrılarak incelenecektir. Sonrasında bu dönemler arasındaki ideolojik söylem farklılıkları ve benzerlikleri tespit edilerek eğitim sistemi üzerindeki belirleyici etkileri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Ak Parti Dönemi, İdeolojik Aygıt, Parti Programları, Seçim Bildirgeleri

* YLS Öğrencisi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Bölümü, gamze.omurluoglu@gmail.com

Bu makale iThenticate sistemi tarafından taranmıştır.

Makale Gönderim Tarihi: 29 Mart 2020

Abstract

Education is an effective institution for the advancement of society and the awareness of individuals. However, it is also an institution that gets help from ideology by revealing how one should behave in society. Education is a functional mechanism for the ideological purposes of the state. In this respect, one of the goals of the government is to direct education in line with its ideological discourse and to move education further from its current position. The main aim of this study is to see how the Ak Party government, which has been in power in Turkey since 2002, is changing education in line with its own ideology and is trying to put it into order. Therefore, in this study, the basic principles and practices of the education system during the Ak Party period will be analyzed and it will be revealed how these were shown in ideological discourse during this period. In this direction, the basic principles and practices related to the education system will be examined in 4 periods. Later, differences and similarities of ideological discourse between these periods will be determined and their decisive effects on the education system will be revealed.

Keywords: Education, Ak Party, Ideology, Party Programs, Election Declarations

Giriş

Bir ülkenin kalkınmasında ve gelişme göstermesinde eğitimin önemi yadsınamaz bir gerçekliğe sahiptir. Eğitim toplum içerisinde birçok işlevi ve farklı boyutsal yaklaşımları barındırır. Bunlardan biri eğitimin ideolojik yönüdür. Her ülke içerisinde eğitimin dayanmış olduğu bir takım siyasal yönler mevcuttur. Buna paralel olarak eğitim, toplum içerisinde yaşayan bireylere karşı, devletin varlığını, gücünü ve sahip olduğu temel birtakım ilkeleri kişilere kabul ettirmek için uyguladıkları ideolojik bir araçtır. Devlet, toplum içerisinde var olan düzeni geliştirmek veya değiştirmek için eğitim sistemini kullanır. Eğitim ile toplumdaki kişilerin temel becerileri kazanması sağlanırken, bir yandan da iktidarın sahip olduğu ideolojik görüşler topluma nüfuz edilir. Eğitimde olması beklenen temel amaç, bireyleri istenen doğrultuda değiştirmek ve geliştirmektir. Dolayısıyla eğitim, iktidarda olan parti için önemli bir kurumdur. Topluma kimlik kazandırma, kitleleri eğitime ve bilinçlendirme isteklerinde eğitim ciddi bir etkiye sahiptir. Ancak eğitim sadece kişilerin varlıklarını sürdürüebilmeleri için gerekli bilgi ve donanımı vermekle alakalı bir kurum değildir. Bununla birlikte kişinin toplum içerisinde ne şekilde ve nasıl davranması gerektiğini ortaya koyarak ideolojiden de yardım alan bir kurumdur. Böyle bir ideolojiyle eğitilen bireyler, toplum içerisindeki hâkim otoritenin ne olduğunu, bu otoriteye ne ölçüde karşı koyabileceğini ya da neyi yapıp neyi yapmaması gerektiğini, yapmaması gereken bir eylemi icra ettiğinde ne gibi yaptırımlar ile karşılaşacağını, hak ve görevlerinin neler olduğunu eğitim kurumu ile öğrenmeye başlamaktadır. Bu açıdan eğitim, modern ulus devletlerin temel bir mekanizmasıdır. Bu bağlamda da ideolojik bir araçtır. Eğitimin bu araçsal yönü de kişilerin küçük yaşlardan itibaren eğitilerek oluşturulan düzene bir şekilde itaat etmelerini sağlamaktadır. Eğitim kurumunun bu işlevi Althusser'in eğitimi devletin ideolojik bir aygıt olarak görmesi görüşü ile benzetilebilir. Bu açıdan iktidarın en önemli hedeflerinden biri, ideolojik söylemi doğrultusunda eğitim sistemine yön vermektir. Böylelikle bireyleri kendi temel ilke ve ideolojik söylemine bağlı olarak yetiştirmektir.

1.Tarihsel Gelişimde İdeoloji

İdeoloji kavramının tarihsel gelişimdeki yerine baktığımızda, bu süreçte önem arz eden kişilerin görüşlerini kısaca şu şekilde ele almak mümkündür:

İdeoloji kavramını ilk kullanan kişi Destutt de Tracy'dir. Fikir bilimi şeklinde ilk zamanlar kullanılan bu terim, Tracy ile birlikte kuramsallaştırma yoluna girmiş ve bilinçli bir şekilde ortaya atılan fikirlerin kaynaklarının belirlenmesinde ideolojinin önemli bir unsur olacağını belirtmiştir. Th. Jefferson ile Amerika'da varlığını göstermeye başlayan ideoloji kavramı, farklı kişiler ile birlikte felsefi tartışmalarda da geniş ölçüde kullanılmıştır. (Topakkaya, 2007:165-166)

Almanya'daki ideolojistlere bakıldığı zaman, Fransa'da kullanılan farklı bir anlama sahip olduğunu söyleyebiliriz. Almanya'daki ideolojistler kendilerini *kişilerin haklarını koruyan bireyler* şeklinde gördüklerinden dolayı bu kavram burada bir fikir sistemi şeklinde benimsenmeye başlanmıştır. Ayrıca kendilerini Kant, Hegel gibi isimlerin devamı olarak da görmektedirler. 19.yüzyıldaki ideoloji kavramı tüm bu açılardan değişik görüşlerin meydana geldiği ve gelişme gösterdiği bir ifade olarak karşımıza çıkmaktadır. (Topakkaya, 2007:166)

İdeoloji teriminin gelişiminde etkili olan bir diğer şey ise Karl Marx'ın çalışmaları olmuştur. Marx'ın ideoloji kavramına ve anlayışına yüklediği farklı anlamlara baktığımızda şunları söyleyebiliriz:

Marx'a göre kişinin sahip olduğu düşünceyi üreten şey insanın kendisidir. Burada hem üretici güçlerden hem de buna uygun olarak geliştirilen ilişkilerde şartlandırılmış bir insandan bahseder. Bireylerin fikirlerinin meydana gelmesindeki belirleyici etken olarak yaşadığımız sosyal koşulları gösterir. (Bulut, 2011:190)

Marx'ın ideoloji terimine yapmış olduğu bir diğer katkı ise ideolojinin yanlış bir dünya görüşünü ifade ettiği ile alakalıdır. Bu bakımdan ideolojinin işi yanıltmaktır. Burada Marx ideoloji kavramını ve bilimi bir zıtlık olarak kullanır. (Bulut, 2011:191)

Marx'ın ideolojiye yüklediği bir diğer anlam ise sınıfların yapmış olduğu baskı ile benzer bir şekilde karşımıza çıkmaktadır. Toplum içerisinde gücü elinde bulunduran, topluma hâkim olan sınıfın düşünce tarzının tüm dönem boyunca hâkim olan düşünce olduğunu ileri sürer. Üretim araçlarının vermiş olduğu gücü elinde bulundurarak toplum içerisinde maddi gücün de kaynağı olan bu sınıf düşünce olarak da zihinleri şekillendirir. Marx burada ideoloji kavramını sınıf temelinde ele almaktadır. Buradaki ideoloji ise gücü elinde bulunduran sınıfın kendi çıkarları doğrultusundadır ve bu sınıfın iktidar yansımasıdır. (Bulut, 2011:191-192)

Lenin ise ideolojiyi Marx'dan biraz daha farklı olarak ele almıştır. Marx üretim araçlarını elinde bulundurmayan sınıfın bulunduğu şartlardan kurtulması için sınıf bilincinin gerekli olduğunu söylerken Lenin ise bu ideolojinin oluşmasında parti teşkilatlanmasının önemini vurgulamaktadır. Bu açıdan baktığımızda ideoloji, işçi sınıfının bir ifadesi olmak yerine daha farkında ve bilinçli şekilde kullanılan bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. (Topakkaya, 2007:170)

Zaman içerisinde ideoloji kavramı Marksist yapıdan daha değişik şekilde ele alınmış ve farklı tartışmalara yol açmıştır. E.Fromm tarihsel materyalizm ve psikanaliz üzerinde birleştirmeye giderek ideolojiyi genişletme çalışmasına girmiştir. H. Marcus ise bu kavram ile birlikte sosyal gerçeklik bağlantısını tasvir etmiş, ideolojide teknolojinin ve bilimin de önemini vurgulamıştır. (Topakkaya, 2007: 175-176)

Bütün bu ideoloji tanımlarına rağmen genel geçer, herkes tarafından kabul gören bir tanımlama yapmak ne yazık ki mümkün değildir. İdeoloji ile ilgili tanımlar, çeşitli kültürlere, inançlara vb unsurlara dayalı olarak değişebilmektedir. Önemli olan husus ise hem bireysel hem de toplumsal olarak değerinin artmakta olduğudur. Bu bağlamda çalışmamızın ana noktası olan eğitim ile bağlantısına baktığımızda araçsal yönünün neler olduğu ve ideolojik hegemonya alanı olarak ne gibi işlevlerinin bulunduğu üzerinde de durmakta fayda vardır.

2.İdeolojik Hegemonya Alanı Olarak Eğitim

Devlet, elinde bulundurduğu imkânlar yardımıyla topluma kendi ideolojik ilkelerini öğreten ve benimseten, bununla birlikte kişileri bu ideoloji çerçevesinde eğiten bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendi ideolojisi doğrultusunda bunu yerine getirirken, aynı topraklar üzerinde yaşayan kişilerin düşünce ve değer yargılarını bir pota içerisinde kaynaştırıp bütünleştirme amacına da gitmektedir. (Black, 1989:114) İnsanlar bu ideoloji sayesinde yaşam sınırlarını öğrenir ve ona paralel olarak yaşam sürdürmeye başlarlar. Bu açıdan baktığımızda toplum içerisinde eğitim bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimle birlikte kişi yeniden şekillendirilir. Bu yolla şekillendirilen bir kişi, toplumda yeniden üretilerek yaşamına ideolojik boyutlarla yön verilir. (Illich, 1988:65-67)

Althusser'e göre iktidarın mevcudiyeti ve bu mevcudiyetin devamını sağlayan şey baskı ve ideoloji aygıtlarıdır. Devlet bu aygıtları kullanarak toplum içerisindeki varlığını idame ettirir.

Devletin baskı aygıtı ile kastedilen şey hukuk, mahkeme, polis, ordu gibi belirli bir zorlamanın bulunduğu açık güç kurumlarıdır. İdeolojik aygıtlar ise iktidarın din, aile, eğitim gibi alanlarda ideolojik etkisinin devam ettirildiği kurumlardır. Bu alanlar içerisinde kişi tanımlanır ve yeniden adlandırılır. Buna paralel olarak ise yeni bir kimlik kazandırılır. Yeni bir kimliği bu ideolojik aygıtlarla kazandıran devlet, bir şekilde kişiyi kendi ideolojik egemenlik alanına hapseder. (Althusser, 1991: 27)

Eğitimin ideolojik tanımlamasının karşılığını Gramsci'de de görmek mümkündür. Ona göre bir sosyal sınıfın diğer bir sosyal sınıfa ya da gruba uygulamış olduğu hegemonik bir durum söz konusudur. Baskı ve rıza burada vurgulanması gereken önemli bir durumdur. Gramsci'de hegemonyanın oluşumunda ve bunun devamlılığının sağlanmasında eğitimin önemli bir yeri vardır. Örneğin kapital sistemin hâkim olduğu bir toplum yapısına baktığımızda üretim güçlerini elinde bulunduran sınıf ile proletarya sınıfı arasında hegemonik bir durum söz konusudur. Bu durumdan sosyalist bir düzene geçildiğinde ise bu iki sınıf arasındaki

hegemonik ilişki tam tersi bir durumu yansıtacaktır. Burada hem iktidara olan bağlılığın artmasında hem de rızanın sağlanmasında hegemonyanın etkisi oldukça fazladır. Bu gerçekleştiği andan itibaren toplumsal sistem beraberinde düzeni de getirecektir. Bu açıdan Gramsci'de eğitim önemli bir unsurdur. (akt:Aka, 2009: 330). Dolayısıyla, okul, iktidarın bu hegemonyası için kendi varlığını devam ettirebilme sürecinde bir araç olarak göze çarpmaktadır.

Eğitim süreci boyunca, iktidarın ve dolayısıyla siyasi kültürün içindeki tüm unsurlar eğitim sürecinden geçen bireylere aktarılır. Bu durum ise nüfuz etme olayıdır. Dönemdeki siyasi iktidar ideolojisiyle, söylemleriyle, sloganları ve ritüelleriyle insanların dünyasına egemen olmaya çalışır. Eğitim ile birlikte toplumsal itaat, toplum içerisinde kabul görmüş olan değerler ve birtakım ilkeler yardımıyla siyasi iktidarla bir bütün olarak meşrulaştırılır. Bu meşrulaştırma süreciyle kişi toplum içerisinde kabul gören davranış ile neyin yapılabileceğini bilerek toplumsallaşır. Bu şekilde toplumdaki kişiler toplumsal ve siyasal olarak ne ile yargılanacağını bilincinde yetişirler. (Çetin, 2002: 32)

Türkiye'deki eğitim sistemine tüm bu açılardan baktığımızda, son yıllarda eğitim, değişen şartlara ve ihtiyaçlara uyum sağlamak amacıyla sürekli bir dönüşüm içerisinde. Ak Parti hükümeti iktidara gelmiş olduğu Kasım 2002'den bu yana eğitim alanında yapmış olduğu değişim ve dönüşümler ile siyasi ideolojisini eğitim alanında da yansıtmaktadır. Serbest piyasa merkezli bir yaklaşım benimseyen Ak Parti'nin, devletin ekonomik alandaki etkisini aza indirgeyerek uluslar arası piyasayı bütünleştirme politikasının eğitim kurumlarında da görülmesi bunun bir örneğidir. Bu çalışmada, 2002-2017 yılları arasında iktidarı hala devam etmekte olan Ak Parti hükümetinin eğitime bakış açısı, eğitim alanında hangi siyasal sistemi benimsediği ve temsil ettiği ideoloji üzerinde durularak, bu alanda var olan probleme sundukları çözüm önerileri kapsamında değerlendirilmeye çalışılacaktır. Bu çerçevede geçmiş olduğu dört seçim dönemi dikkate alınarak, parti programları ve seçim bildirgelerinde ifade edilen fikirlerden yola çıkılacaktır. Bu veriler doğrultusunda Ak Parti döneminde

eğitim sisteminin ideolojik temelleri açıklanmaya çalışılacaktır. Böylelikle eğitimde ideolojik özellikler ifade edilecektir.

3.Seçim Dönemlerine Göre Ak Parti Eğitim Politikası

3.1. Ak Parti Resmi Söylemi: 1. Genel Seçim Dönemi (3 Kasım 2002)

Ak Parti'nin 2002 yılındaki parti programına bakıldığında eğitimin her alandaki kalkınmanın en önemli unsuru olduğuna dair nitelendirme göze çarpmaktadır. Bir toplumun rekabet etme şansının yüksek olması isteniyorsa beşeri sermayenin etkin kullanımı önemlidir. Bu görüşten yola çıkan Ak Parti, eğitime yapılacak yatırımların önemli olduğunu düşünmektedir. Eğer eğitim alanında üst seviyelerde bir başarı yakalanırsa, bu toplum içerisindeki diğer tüm alanlara da yayılacak dolayısıyla toplam kaliteyi yükseltecektir. Eğitime bu bilinç ile yaklaştığını ifade eden Ak Parti, bu alanda eksikleri gidermeye yönelik öncelikli hedeflerinin olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'nin eğitim konusunda ciddi bir karmaşa yaşadığını düşünen Ak Parti, eğitim kalitesinin ise olması gereken düzeyin çok altında kaldığını belirtmektedir. Bununla beraber eğitim kurumunun, ideolojik kavganın arenası haline geldiğini vurgulamaktadır. Ayrıca eğitim ile ilgili yapılmış olan hem araştırma hem de istihdam nitelikli çalışmaların belirli bir plan dâhilinde yapılmadığını vurgulanarak, mevcut olan eğitim sisteminin diplomalı işsiz topluluğu yetiştirdiği belirtilmiştir.¹

Ak Parti'nin 2002 Seçim Beyannamesine bakıldığında ise Türkiye'de nitelikli eğitime nasıl ulaşılacağı üzerinde yoğunlaşarak, bunun için nelerin yapılması gerektiği ve hedeflendiği belirtilmiştir. Seçim beyannamesinde belirtilen hedefler şu şekildedir: Ezbere dayalı sistem terk edilerek evrensel insani değerleri ön plana alan bir yaklaşımın benimsenmesi, Milli Eğitim Bakanlı-

1 Bu çalışma kapsamında Ak Parti'nin resmi web sitesinden ilgili parti programlarına ve seçim beyannamelerine erişilmiştir. Bundan dolayı ilgili yerlerde tekrar belirtilmeyecektir. İlgili web sitesi: <http://m.akparti.org.tr/site/dosyalar#!/> (Erişim Tarihi: 4.12.17)

ğ merkez teşkilatının yeniden yapılandırılması, yerel yönetimlerin eğitimdeki etkinlik rolünün artırılması, ilköğretimde rehberlik uygulaması ile birlikte çocukların kabiliyetine göre bir sistemin kurulması ve geliştirilmesi, mesleki ve teknik liselerin etkinliğinin artırılması ve üniversiteye girişlerindeki adaletsizliğin düzeltilmesi, müfredat programlarının değişen şartlara göre yeniden düzenlenmesi, Türkçenin çok iyi öğretilmesi, özel teşebbüsün eğitimdeki payının artırılması, maddi durumu iyi olmayan öğrencilere olanaklar sağlanması, eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması hedeflenmiştir.(s.70-76)

İlkokul, ortaokul, lise ile ilgili hedefleri yukarıdaki gibi olan Ak Parti, üniversitelerde ise son yıllarda uygulanan politikaların yanlışlığından ve düzeltilmesi gerektiğinden bahsederken üniversitelerin problem yumağı haline geldiğine vurgu yapmıştır. Üniversitelerde görülen öğretim üyeleri başına düşen öğrenci artışı, üniversite-sanayi işbirliğinin gerekli şekilde sağlanamıyor oluşu, üniversite içerisindeki özgürlüklerin rahat bir şekilde kullanılmayışını bilimsel potansiyeli düşüren unsurlar arasında görmektedir. Bu doğrultuda köklü bir reformun üniversite bünyesi içerisinde de olması gerektiğini düşünen Ak Parti şunları hedeflemektedir: YÖK daha iyi bir yapıya kavuşturularak, üniversitelerin serbestçe bilimsel faaliyetlerde bulunduğu mekânlara dönüştürülmesi, akademik yöneticinin seçimle iş başına gelmesi için çalışmaların yapılması, sınavların yarışmayı teşvik edecek ve adaleti sağlayacak bir şekilde değiştirilmesi, açık öğretimin yaygınlaştırılmasını hedeflenmektedir.(s.70-76)

3.1.2. 2002 Resmi Söylem Doğrultusunda Eğitim Sistemindeki Değişiklikler

Milli görüş temelinde Muhafazakâr merkezli ve liberal ekonomik pozisyon

Eğitim, Ak Parti'de, kişinin yaşam standartlarını yükseltmesi ile birlikte ülkeyi de refaha ve rekabet etme gücüne götüren bir sistemdir. Bu söylem doğrultusunda da okul öncesinden başlamak üzere, eğitim ve öğretim alanında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler şu şekilde özetlenebilir:

Parti öncelikli olarak okula başlama yaşının 7 olmasını geç yaş olarak nitelendirmiş ve bu doğrultuda da iktidara geldiği zamanda %11 olan okul öncesi eğitimdeki oranı %25'e çıkarmıştır. Ülkedeki anaokullarının %60'ı ise 2003-2007 yıllarında inşa edilmiş ve hizmete sunulmuştur. Yeni derslikler yapılarak teknolojik sınıflar oluşturulmuştur. İnternet bağlantıları kurularak bilgisayar dağıtımı gerçekleştirilmiştir. 'Haydi Kızlar Okula' kampanyasıyla okula gidemeyen yaklaşık 250.000 kişi okula gönderilmiştir. Ailelere eğitim desteği sağlanmıştır. Kırsal kesimde yaşayan öğrenciler için yeni yurtlar inşa edilmeye başlanmış ve ücretsiz ders kitaplarının dağıtılması bu dönemde devam etmiştir. İlköğretim ve ortaöğretim müfredatlarında değişiklikler yapılmış, sınav sistemi de değiştirilmiştir. Orta öğretim 4 yıla çıkarılmıştır. Yatay ve dikey geçiş imkânı ile meslek lisesindeki öğrencilere kolaylıklar sağlanmıştır. MEGEP ve MTEM ile meslek alanları oluşturulmuştur. Oluşturulan meslek alanları içerisinde eğitim standartları meydana getirilmiştir. TÜBİTAK vasıtasıyla 5000'den fazla yüksek lisans ve doktora bursu verilmiştir. Erasmus programı geliştirilerek Avrupa ülkelerden yararlanma fırsatı sağlanmıştır. Yükseköğretimde burs miktarları yükseltilmiş, başvuran her öğrenciye kredi verilmiştir. (s.76-86)

Bu doğrultuda 2002-2007 yılları arasında görev alan Milli Eğitim Bakanlarının faaliyetleri ise şu şekilde özetlenebilir: Necdet Tekin'in Milli Eğitim Bakanı olduğu dönemde orta öğretimdeki kız öğrenciler için pantolon giyme serbestliği getirilmiştir. Eski Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu, atamalarda önceliği ihlal ederek öğretmen atamalarını gerçekleştirmiştir. Bununla birlikte Bostancıoğlu, dönemindeki projeleri devam ettirmiştir. Ayrıca İLSİS Projesini başlatmıştır. (Cankar&Taş, 2017:193) Erkan Mumcu ise kendi döneminde öğretmenlerin atamasına devam etmiştir ve öğretmenlerin durumlarının düzeltilmesi için çalışmalar yapmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı personelinin kişisel bilgilerinin bulunduğu sistem 2002-2003 eğitim öğretim yılında kullanılmaya başlanmıştır. (Cankar&Taş, 2017:193-194) Hüseyin Çelik ise 59.Hükümet Programında eğitim alanında köklü değişiklikler yapacağını vurgulayarak öğrenci merkezli ve aktif öğrenmeyi esas

olan program düzenlemelerine girileceği söylemiştir. Bu bağlamda 2005-2009 yılları arasında 737 dersin programı yenilenmiştir. Maliye bakanı ile bir protokol imzalanarak yeni okulların yapılması kararlaştırılmış ve okullardaki hasarlar giderilmeye çalışılmıştır. Okullaşma süreci anaokulunda da devam etmiş ve tekli eğitimden ikili eğitime geçilmiştir. 2003-2004 yılında sosyal bilimler alanında nitelikli kişiler yetiştirmek amacıyla Sosyal Bilimler Lisesi açılmıştır. Orta öğrenim süresi 4 yıl olarak belirlenmiş, liseler de 4 yıla çıkarılmıştır. 54 yeni üniversite kurulmasıyla toplam üniversite sayısı 130 olmuştur. Ücretsiz kitap dağıtım projesi 2009 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Kız çocuklarını okula kazandırmak amacıyla birçok proje başlatılmış, dijital alt yapı oluşturulmuştur. Okul aile birliklerine yasal statü kazandırılmıştır. (Cankar&Taş, 2017; 196-197)

Tüm bu değişiklikler doğrultusunda eğitim sistemine baktığımızda, Ak Parti'nin kurucu kadrosunun, milli görüş çizgisinin temsil edildiği partilerin içinden çıktığını görmekteyiz. Bu görüşler doğrultusunda Ak Parti, 3 Kasım seçimlerinden itibaren kendini Türk siyaseti içerisinde konumlandırmaya girmiştir. Ak parti sadece İslamcı bir siyaset gütmek istemediğini vurgulamaktadır. Dini siyasal alanın dışında yani toplumsal alanda da uygulamak hedefleri arasındadır. Bu dönemde kültür ve siyasal açıdan muhafazakâr merkezli ve milli görüş temelli, ekonomik açıdan ise liberal bir pozisyonunun olduğunu görmekteyiz.

2002 seçim beyannamesindeki ifadeleri bu açıardan değerlendirdiğimiz zaman, MEB bünyesinde eğitimin iyileştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında fırsat eşitliğinin sağlanması, özel okulların ve bununla bağlantılı olarak eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılması, yönetimde merkezileştirilmenin kaldırılarak denetimin yerel birimlere aktarılması konuları dikkat çekmektedir. Bu ifadelerde genel olarak Ak Parti'nin liberal ekonomik pozisyonunu görebilmekteyiz. Kasım 2002'den bu yana piyasacı ve özelleştirmeci bir yaklaşımla hareket etmiş olduğunu söyleyebiliriz. Ak Parti kamu eğitim kurumlarındaki eksiklikleri ve sorunları gidermekle eğitimin kalitesini yükseltilebileceğini düşünmemektedir. Bunun yerine temel politika olarak özel eğitim kurumlarının

önünün açılmasını, devletin eğitim alanındaki sorumluluklarının sivil toplum örgütlerine, piyasaya, cemaatlara devredilmesini benimsemiştir. Bu durumlar liberalizmin eğitime yansımaları olarak değerlendirilebilir.

Ak Parti yola çıktığında milli bir görüş fikrinde olsa da değişime açık olan bir parti olarak karşımıza çıkmaktadır. Batı formundaki demokrasi ile birlikte aydını temsil ederken aynı zamanda liberalist bir siyaseti benimseyen sınıfın bir harmanı olarak kendilerini şekillendiklerini bu aşamada görmekteyiz.

Nitelikli eğitim konusundaki görüşlerine baktığımızda eğitim sistemimizin çağın getirmiş olduğu yenilikler karşısında yeterince işlevsel olmadığı vurgusu göze çarpmaktadır. Doğrusal bir çizgide olan, öğrenciden çok öğretmen odaklı ve ezber sistemine dayalı eleştiriler, işlevsellikle alakalı olduğu gibi daha güçlü ve şartlara daha uygun kabul edilebilir bir kuram geliştirme ile de alakalıdır. Eğitimde herkese uygun fırsatlar oluşturulmaya çalışılarak çoğulcu bir düşünce tarzıyla eski eğitim sisteminin tekil ve doğrusal çizgideki yapısına yönelik eleştiriler ön plana çıkmaktadır. MEB'e göre klasik tarzda yapılan ve uygulanan eğitimler sorgulayıcı düşünce yapısının yok olmasına sebep olmaktadır. Bu da toplum içerisindeki farklılıkları yok ederek tek tip ve ezberci düşünce tarzına bireyleri sürüklemektedir. (İnal, 2006: s.274-275)

Tüm bunlarla birlikte eğitimin en temel hedefleri olarak Türkçe dilinin en iyi şekilde öğretilmesine yönelik ifade de açıkça Ak Parti'nin milli görüş temelli anlayışını yansıtmaktadır.

3.2. Ak Parti Resmi Söylemi: 2. Genel Seçim Dönemi (22 Temmuz 2007)

Ak Parti'nin bu dönemde eğitim üzerine söylemi, yaşam standardını yükseltmesi ve ülkenin refah, istikrar, rekabet gücüne katkıda bulunması dolayısıyla da yaşam boyu bir faaliyet olması üzerinedir. Okul öncesi dönemi de katarak eğitim üzerine yüklemiş olduğu stratejik dönem bu dönemde değişmeden varlığını sürdürmektedir. Okullaşma oranında gelinmesi istenilen hedefin

%50 olduğu ifade edilmiştir. 2023 yılında ise bu oranın %80 olması amaçlanmıştır. (s.75)

Sistem içerisinde sürekli değişikliğe tabi tutulan müfredat ve sınavlarda bir değişiklik olacağı belirtilerek OKS'nin 2008 yılında kaldırılacağı, bunun yerine yeni bir sınav sisteminin olacağı belirtilmiştir. (s.77)

Rekabet halinde olabilmek için yeniliklere devam edilmesi, eğitim kalitesinin derslik, alt yapı, öğretmen gibi unsurlarla artırılması, milli bir eğitim sisteminin oluşturulması, ilköğretimde %100, ortaöğretimde %90 okullaşmanın gerçekleştirilmesi, yurt çalışmaları konusundaki faaliyetlere devam edilmesi, kırsal kesimde yaşayan maddi açıdan düşük gelirli öğrencilere eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, öğrencilerin yetenek ve bireysel farklılıklarına göre 4. Ve 6. Yıldan sonra farklı alanlara yönlendirmelerine imkân sunulması, İngilizce için programların geliştirilmeye devam edilmesi, OKS'de yapılan değişikliklerin ÖSS'ye de uygulanması, tek bir sınav yerine okul müfredatının başarısını arttıracak bir sistem oluşturulması, bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitimde yaygınlaştırılması, mesleki ve teknik eğitimin artırılması, hem Leonardo programı çerçevesinde hem de geliştirilen diğer projelerle mesleki eğitimin geliştirilmesi ve ilerlemesi hedeflenmiştir. (s.79-82)

Yapısal sorunlar nedeniyle üniversite sisteminin, Türkiye'nin küresel dünya ile rekabetine yeterli ölçüde katkı sağlayamadığı düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerin özgür, özerk ve finansal açıdan da mali kaynak üretebilen yapıya sahip olması düşüncesi vardır. Üniversitelerin kalite gücünün artırılması ve kalite değerlendirmelerinin yapılmasına öncelik verilmesi, hem yurt içinde hem de yurt dışında bilim insanı yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen programların çeşitliliğinin artırılması, yurtdışından yerli-yabancı akademisyenlerin Türkiye'ye gelmesine teşvik edilmesi, üniversitelerin özlük ve çalışma haklarının geliştirilmesi, yurt dışında ulusal, yurt içinde yabancı kampüs açılmasının desteklenmesi, yabancı öğrenci sayısının artırılması ve burs miktarının artırılması ulaşılmak istenen hedeflerdir. (s.87)

3.2.1. 2007 Resmi Söylem Doğultusunda Eğitim Sistemindeki Değişiklikler

Muhafazakârlık temelinde siyasal koruma odaklı yeni bir iktidar perspektifi

Eğitim, toplumun güçlenmesi adına atılacak faaliyetlerin başında gelen kurumdur. Bu açıdan eğitimin en temel hizmet alanı olduğunu düşünen Ak Parti, 8,5 yıl içerisinde gerçekleştirmiş olduğu hizmetleri şu şekilde aktarmaktadır:

Eğitime ayrılan bütçe payı artırılmıştır. 162.000 yeni derslik inşa edilmiştir. İlk ve orta öğretimde yeni pansiyonlar açılmıştır. Okullardaki spor salonlarında artış sağlanmıştır. Yeni kütüphaneler açılmış, ilk defa Türkiye’de Sosyal Bilimler Liseleri kurulmuştur. Hızlı internet sistemi ve bilgi teknolojilerinde ilerlemelere devam edilmiştir. FATİH projesi ile alakalı okullarda akıllı derslikler oluşturulmuştur. 2007’de e-okul projesiyle öğrencilerin eğitim etkinliği kayıt altına alınmaya başlanmıştır. Yoksul ailelerin çocuklarının eğitimden faydalanabilmesi adına yardımlar yapılmış, eğitimde fırsat eşitliği için çalışmalara devam edilmiştir. Özürlüler Yasası ile engelli öğrencilerin okula gitmelerine yardımcı olunmuştur. Ana-Kız Okuldayız kampanyası ile 567 bin kadına okuma yazma öğretilmiştir. Gönül Köprüsü Projesi ile Türkiye’nin değişik bölgelerinde eğitim gören öğrencilerin Türkiye’yi daha iyi tanımaları ve aralarındaki diyalogların geliştirilmesi hedeflenmiştir. Hem öğretmen maaşlarında hem de yükseköğretim kredilerinde artış sağlanmıştır. Yükseköğretimde barınma, beslenme, burs ve kredi ihtiyaçlarında ilerlemeler kaydedilmiştir. (s.130-132)

Ak Parti’nin *resmi söylemleri ile birlikte eğitim sistemindeki 2002-2011 yılları arasındaki değişiklikler* ise şu şekilde özetlenebilir:²

1. **1999-2003: Üniversiteye Girişte Sınav Sistemi Değişikliği:** ÖSS ve ÖYS olmak üzere iki basamaklı olan üniversiteye giriş sınavı ÖSS altında tek sınav olarak toplandı. Bu sistemle bera-

2 2002-2017 yılları arasında eğitimde yapılan değişiklikler aşağıda verilen linkten yararlanılarak oluşturulmuştur. İlgili web sitesi: <http://www.hurriyet.com.tr/19-yilda-egitimde-sorunlar-azalmadi-artti-27729749>, (Erişim Tarihi: 2.11.17)

ber alan dışı yapılacak olan seçimlerde kat sayı problemi gündeme geldi. Bundan imam hatip ile meslek lisesi mezunları olumsuz etkilendi çünkü onların üniversiteye giriş koşulları zorlaşmış oldu. Aynı zamanda kesintisiz devam eden Anadolu liselerinin ortaokul kısmı kapatılarak öğrenciler lise için tekrar sınava girmek durumunda kaldı.

2. **2003: Üniversiteye Girişte Katsayı Sorunu:** Üniversiteye girişte kullanılacak YÖK'ün belirtmiş olduğu ortaöğretim başarı puanlarıyla çarpılacak olan katsayıların artırılması sonucunda meslek ve imam hatip liselerinin işi zorlaştı. Üniversiteye girmeleri neredeyse imkânsız bir hal aldı.
3. **2004: İlköğretim Müfredatında Köklü Değişiklik:** Pilot uygulaması 2004'de 6 ili kapsayacak şekilde gerçekleştirilen değişiklik, 2005 yılında ise tüm yurdu kapsadı. Yeni müfredat ile öğrencilere ilk önce 'a' harfi değil 'e' harfi öğretilmeye başlandı. Onun dışında ilkokullarda kullanılan fişler tarihe karıştı. Öğrencilere okuma yazma öğretmede cümlelerden ziyade seslere ağırlık veren bir uygulama getirildi.
4. **2005-2006: Liselerin 4 Yıl Olması ve Liseye Giriş Sisteminin Değişmesi:** Bu dönem içerisinde liseler dört yıl oldu. LGS kaldırılıp OKS getirildi. Getirilen OKS ilk kez 2006 yılında uygulandı. Üniversite sınavlarının ise kapsamı genişletildi.
5. **2007-2008: OKS Yerine SBS:** Ekim 2007'de, MEB, liseye girişte tek aşamalı olan sınavı üç aşamalı boyuta taşıdıklarını ifade etti. Öğrencilere 6, 7 ve 8. sınıflarda birer kez olmak üzere 3 yıl boyunca sınav yapılacağını duyurdu. Aynı zamanda yapılacak olan SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ile birlikte liseye girmede okuldaki başarı ortalamalarının da etkili olacağı belirtildi.
6. **2009: Üniversiteye Girişte Katsayıyı Kaldırma Uğraşları:** Katsayı sorununa çözüm çabalarına girişildi. Bu doğrultuda bütün öğrenciler için tek kat sayı uygulamasına karar verildi.

7. **2010: Liseye Girişte Tek, Üniversiteye Girişte İse Çift Aşama:** 6, 7 ve 8. sınıfta her dönemde gerçekleştirilen SBS 8. sınıfta uygulanmak koşuluyla değiştirildi. Dershanelerin kapatılma durumu bu dönemde duyuruldu. Üniversiteye giriş sınavında ise YGS ve LYS olmak üzere iki sınav uygulanacağı söylendi.

Bu doğrultuda 2007-2011 yılları arasında görev alan Milli Eğitim Bakanlarının faaliyetleri ise şu şekilde özetlenebilir: Bu dönemde Nimet Çubukçu, okul öncesi eğitime önem vermiş ve bu bağlamda 2008 yılında mahalle ve bölgeler en yakın okula tanımlanmıştır. Bu sayede 6 yaşında ilköğretime giden öğrenciler sistemden direkt okullara yerleşmişlerdir. SBS'nin sadece 8. sınıflara uygulanması kararlaştırılmıştır. Liseleri dönüştürme faaliyetleri gerçekleştirilmiş, bu işlem 2014' de bitirilmiştir. 2010 yılından itibaren ilk kez YGS ve LYS uygulanmıştır. Toplam 187,645 öğretmen ataması yapılmıştır. Önceden başlatılan projeler uygulanmaya devam edilmiştir.(Cankar&Taş, 2017: 197-198)

Tüm bu değişiklikler doğrultusunda eğitim sistemine baktığımızda bu dönemde muhafazakâr temelde siyasal koruma odaklı yeni iktidar perspektifi ile Ak Parti karşımıza çıkmaktadır. Bu anlayış ile Ak Parti, kendisine yapılacak ataklara karşı korumacı bir politika ile tabanını güçlendirmeyi hedeflemiştir. Bu durumu anlamak için ise o dönemde gerçekleşen olaylara değinmek lazımdır. Gerek 2007'deki cumhurbaşkanlığı krizi gerekse 2008 dünya ekonomik krizi, Dink suikastı ve Ergenekon davalarının meydana getirmiş olduğu olumsuz durumlar Ak Parti'nin kendini korumaya dönük adım atmasına sebep olmuştur.

Bu dönemde Ak Parti muhafazakâr temelli bir söylem ile perspektifini oluşturmuştur. Bu durumun Recep Tayip Erdoğan'ın kendisine yönelik açılmış olan davalar neticesinde siyaset dışı kalmama adına sistem ile barışık bir söyleme yönelme isteğinin sonuçlarından biri olduğu belirtilebilir. Bir diğer unsur da partinin seçmen tabanını genişletmesi ile alakalı bir durumdur. Dolayısıyla bu söylemle farklı kesimlerin ortak noktalarına değinen bir işlev ortaya çıkmaktadır. Burada muhafazakârlık söylemiyle Ak Parti'nin yap-

muş olduğu vurgu, hem geleneksel kültür ve değerleri korumak hem de Türkiye'nin küresel dünya ile rekabetinde bilim ve teknolojinin benimsenmesinin önemi üzerinde durmaktadır.

Ak Parti'nin bu dönemde muhafazakâr temelli söyleminin yansımalarının bulunduğu kurumlardan biri de eğitimidir. Bu durum hem eğitim programları aracılığı ile topluma yansıtılmakta hem de öğretmenler ve öğrenciler üzerinde etkili olmaktadır. Ak Parti'nin liberal ekonomik pozisyonu da göz ardı edilmediğinde, iktidarın ekonomik temelli denetimini düşürürken ideolojik temelli denetimini artırmasına olanak sağlama eğilimi göze çarpmaktadır. Bu açıdan Ak Parti'nin 2. seçim dönemindeki beyanları okunduğunda rekabet kültürü oluşturma, merkezi müfredat ve merkezi sınav yapılandırılması muhafazakârlığın etkisi olarak söylenebilir. Bu şekilde önceden hazırlanan teknik bilgilerle eğitimde eleştirel olanakları belirli açılardan kısıtlama ise beraberinde gelen bir durumdur. Öğretmenlerin istihdam koşullarında gerçekleştirilecek dönüşümler de ekonomik ve ideolojik temelli olarak bu açıdan karşımıza çıkmaktadır.

Ak Parti'nin bu döneminde eğitim alanında hem piyasalaştırılan hem de muhafazakârlaştırılan ikili bir durum karşımıza çıkmaktadır. Bu duruma örnek mesleki ve teknik eğitim alanında karşımıza çıkmaktadır. Dershane vb. kurumlar bir yandan özelleştirilerek ticarileştirilmekte diğer yandan da mesleki teknik eğitime indirgemeci bir politika izlenmektedir. Mesleki ve teknik eğitimin önemli olduğu söylemi bu durumu açıklar niteliktedir.

Muhafazakar temelli, siyasal koruma ve konsolidasyon odaklı yeni iktidar perspektifi ile Ak Parti eğitimi, gelenek, devlet, otorite, din gibi eskiye dayalı muhafazakar geleneklerin, değerlerin toplumu güvence altına almak amacıyla kapitalizm ile birlikte yeni oluşan siyasal, kültürel, ekonomik şartlara uyum göstermede bir kurtarıcı olarak görmüştür. Bu şekilde Ak Parti o dönem içerisinde kendisine yapılacak olan ataklara karşı korumacı bir perspektif geliştirmiştir.

3.3. Ak Parti Resmi Söylemi: 3. Genel Seçim Dönemi (11 Haziran 2011)

Eğitimin en temel hizmet alanlarından biri olmasının onun toplumu güçlü tutmakta saklı olduğunu belirten Ak Parti, bu alanda gerçekleştirmek ve ilerletmek istedikleri hedeflerini şu şekilde açıklamıştır:

Yaptıklarının yeterli olmadığını çünkü hedeflerinin ‘Güçlü Türkiye’ olduğunu vurgulamışlar ve bu doğrultuda 2023 hedeflerini açıklamışlardır: 2023 yılında tüm okullarda bilgi teknolojisi kullanımının yaygın ve eksiksiz olması, birkaç yıl içerisinde okul öncesi eğitimin tüm illerde zorunlu olması, öğretim üyesi sayısının artırılması, insan kaynağı bakımından eksik olmayan bir eğitim vaadi, PISA sonuçlarında Türkiye’nin ilk 10 da yer alması, ücretsiz ders kitabı dağıtımına devam edilmesi, YÖK’ün yeniden düzenlenmesi, özel üniversitelerin kurulmasına imkân verilmesi, yükseköğretimde kalite adına Yükseköğretim Kalite Ajansı kurulması, yayınlanan bilimsel makale sayısında ilk 10’a girme hedefi, rehberlik sisteminin okul öncesine kadar indirilmesi, Gelenekten Geleceğe projesi ile yerel ve modern mimariyi sentezleyen işlevsel okul inşası, yazılı ve sözlü iletişimde yabancı dilin iyi kullanılması hedeflenmektedir. (s.134-136)

3.3.1. 2011 Resmi Söylem Doğrultusunda Eğitim Sistemindeki Değişiklikler

Aşırı muhafazakâr, milliyetçi yönü artan, ulusal ve devletçi olan yeni bir anlayış

Ak Parti’nin eğitimde gerçekleştirmiş olduğu faaliyetler şu şekilde açıklanabilir: Milli eğitim bakanlığı merkez teşkilatı yeniden yapılandırılmıştır. Eğitimin fiziki ve teknolojik alt yapısı gözle görülür bir şekilde iyileştirilmiştir. Zorunlu eğitim 12 yıla çıkmış ve müfredat bu bağlamda yenilenmiştir. Kız çocuklarının aldıkları eğitim sürelerinde artış sağlanmıştır. Serbest kıyafet uygulamasına geçilmiş ve başörtü serbestliği getirilmiştir. Meslek ve imam hatip liselerindeki katsayıdan kaynaklanan eşitsizlikler ortadan kaldırılmış, öğretim programlarına Hz. Muhammed’in Hayatı, Kur’an-ı Kerim ve Temel Dini Bilgiler dersleri isteğe bağlı öğren-

cilerin tercih edebileceği dersler olarak konulmuştur. Öğrenci sayısı ve okullaşma oranlarında artış sağlanmıştır. Burs imkânından yararlanacak öğrenci sayısı artırılmıştır. Okullaşma oranlarındaki artış devam ederek 49'u vakıf 51'i devlet olmak üzere 100 yeni üniversite kurulmuştur. Kredi ve burs miktarında artış gerçekleştirilmiştir.(s.76-80)

Ak Parti'nin *resmi söylemleri ile birlikte eğitim sistemindeki 2011-2015 yılları arasındaki değişiklikler* ise şu şekilde özetlenebilir:

- 1. 2011: Katsayı Değişikliği – YGS' de Şifre Skandalı:** Bu dönemde önceden gerçekleştirilme kararı alınan katsayı yeniden iptal edildi. YGS ve LYS ilk kez bu yıl gerçekleştirildi. YGS'de şifreleme ile kopya olayı gündeme geldi. Bu durum yetkililer tarafından reddedildi.
- 2. 2012: 4+4+4 Uygulaması, YÖK Taslağının Şekillendirilmesi:** 8 yıl olan eğitim 4+4+4 olarak 12 yıllık eğitim haline getirildi. Yeni gelen sistem beraberinde okula başlama yaşından içerisinde başka değişiklikleri de kapsayan birçok yenilik getirdi. Yeni YÖK taslağı hazırlandı fakat MEB'den bu taslak onay alamadı.
- 3. 2013: Dershane Tartışması, TEOG 'un İlk Defa Uygulanması:** O dönem MEB bakanı Nabi Avcı 1 Eylül 2013'te dershanelerin kapatılacağını açıkladı. Aynı zamanda 2013 yılında SBS son olarak uygulandı. Buna eş olarak TEOG sınavının yapılacağı açıklandı. Bu doğrultuda ilk TEOG 2013 Kasım'da yapıldı.
- 4. 2014: TEOG Karışıklığı, Türban Uygulaması:** TEOG sınavında liseye yerleştirme aşamasında öğrencilerin ya evlerinden uzak bir yere ya da istemedikleri bir okula yerleştirilmesi sorunu meydana geldi. Yeni alınan kararlar ile birlikte başörtüsü yaşının 10 olması tartışmalara yol açtı.

Bu doğrultuda 2011-2015 yılları arasında görev alan Milli Eğitim Bakanlarının faaliyetleri şu şekildedir: Ömer Dinçer döneminde eğitim 8 yıldan 12 yıla çıkarılmış ve eğitim aşamalandırılmıştır.

Ayrıca Kur'an-ı Kerim ve Peygamberimizin Hayatı gibi seçmeli dersler yürürlüğe konulmuştur. Kılık kıyafete dair yönetmelikte de değişikliğe gidilmiş ve okul üniformaları kaldırılmıştır. Kız öğrencilerin derslere başörtüsü ile girebilmesi yasallaştırılmıştır. Üniversite birinci öğretim öğrencileri katkı payından muaf tutulmuştur. Toplam 137.630 öğretmen ataması yapılmıştır. Her 5. ve 9. sınıf öğrencilerine tablet verileceği açıklanmıştır. Anaokulundaki ve ilköğretimdeki çocuklara süt dağıtma faaliyeti gerçekleştirilmiştir. (Cankar&Taş, 2017: 199-200). Nabi Avcı döneminde, dershanelerin özel etüt merkezlerine dönüştürülmesi kararının ardından, bu tarz kurumlara ihtiyacı azaltmak amacı ile Örgüt ve Yaygın Eğitimi Destekleme ve Yetiştirme Uygulaması başlatılmıştır. Ders saati 40 dakikaya indirilmiştir. SBS 2007-2008'de son kez uygulanmıştır, 2013-2014'te TEOG sistemine geçilmiştir. Bu dönemde dershanelere karşılık olarak öğretim kursları meydana getirilmiştir. 2013'te KPSS'de Öğretmenlik Alan Bilgisi Testi uygulanmıştır. 194.320 öğretmen ataması gerçekleştirilmiştir. Önceki bakanların projeleri devam ettirilmiş, MEB Mobil Bilgi Servisi işlerlik kazandırılmıştır. (Cankar&Taş,2017: 202-203)

Tüm bu değişiklikler doğrultusunda eğitim sistemine baktığımızda bu dönemde aşırı muhafazakâr, milliyetçi yönü artan ulusal ve devletçi olan yeni bir anlayış benimsenmiştir. Bu dönemde bu şekildeki bir paradigma ile karşımıza çıkan Ak Parti, muhafazakarlığının içini hem ulusal hem de güvenlikçi bir yaklaşımla desteklemeye başlamıştır. O dönemde yaşanan gelişmelere baktığımızda (Arap baharı, gezi olayları, FETÖ, 17-25 Aralık darbe girişimi, 2014 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimi gibi olaylar) yeni bir tutumun takınılması gerektiğinin göze çarptığını görmekteyiz.

Bu durumların eğitim sistemindeki yansımalarına baktığımızda, seçmeli derslerin arttırılmasıyla beraber müfredata eklenen din bilgisi ile ilgili seçmeli derslerin listeye konulması muhafazakâr bir tutumun beraberinde getirdiği sonuçlar olarak düşünülebilir. Yine aynı şekilde kılık kıyafet serbestliği adı altında okullarda türban yaşının 10 olması durumu da buna bir örnek teşkil etmektedir. Bu şekilde kız öğrencilerin derslere başörtüsü ile girmesi yasallaştırılmıştır.

İnsanların önemli bir kısmının hala çocuklarını okutabilmek için yeterli bir maddi imkâna sahip olmadıklarını söyleyebiliriz. Dolayısı ile özel sektörler her ne kadar okullaşmaya yardımcı oluyorsa da devlet de bu duruma destek olmaya çalışmaktadır. Bu da devletçilik ilkesinin eğitim alanındaki bir yansıması olarak görülebilir. Taşımali eğitim, gerçekleştirilen eğitim yardımları, parasız bir şekilde ders kitaplarının dağıtılması, özellikle kız çocuklarının okullaşma oranına yapılan destekler bunun bir göstergesidir. Burs, yurt ve yatılılık imkânlarının arttırılarak devam ettirilmesi de bu sürecin bir parçası olarak düşünülebilir.

3.4. Ak Parti Resmi Söylemi: 4. Genel Seçim Dönemi (7 Haziran 2015)

Ak Parti bu seçim döneminde eğitimin önemini vurgulayarak Türkiye'yi yüksek insani gelişmişlik kategorisinde olan ülkeler içerisinde sokmayı hedeflediğini belirtmiştir. Eğitimin geleceğe yatırım olduğunu düşünmüşlerdir ve insanın yaşam kalitesini yükselten bir etkinlik olarak görmüşlerdir. Bu açıdan açıklamış oldukları hedefleri şöyledir: Eğitimde Kalite anlayışı ile Türkiye'nin eğitim kalitesinin ortaya çıkarılması, Milli Eğitim Bakanlığının geliştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, eğitim fakültelerinin müfredatının yenilenmesi, KPSS 'de tüm alanlarda alan sınavının yapılması, müfredatın gözden geçirilmesi ve öğrenciyi hayata hazırlayan, öğrenmeyi öğreten, özgüvenini geliştiren evrensel değerlere uygun müfredat için çalışmalara devam edilmesi, yabancı dil öğretiminin daha etkin hale getirilmesi, eğitim için fonksiyonel mekânların yaratılması, mesleki eğitimlerin kalitesinin artırılması, tam gün eğitim-öğretim için yeni dersliklerin inşa edilmesi, eğitim materyallerinin farklılıkları ve öğrenciyi merkez alan bir şekilde düzenlenmesi, her çocuğun yaşadığı eve yakın bir okula gönderilmesi düşüncesinin uygulanması, üniversiteye giriş sisteminin yeniden gözden geçirilmesi, üniversitelerin ihtisaslaşmasının desteklenmesi, öğrencilerin yanı sıra mezunların da yandal çift ana dal yapma şansının getirilmesi, MEB ve TÜBİTAK'ın verdiği yükseköğretim burslarının artırılması hedeflenmiştir. (s.81-87)

3.4.1. 2015 Resmi Söylem Doğrultusunda Eğitim Sistemindeki Değişiklikler

Milliyetçilik - muhafazakârlık temelinde ulusal güvenliği temel alan milli bir siyaset

1. **2016-1017 Eğitim Müfredatlarında Değişiklik:** Yenilenen müfredatlarla hem çağın gerekliliklerini hem de ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçlarını kapsayacak şekilde düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu yenilenen müfredat 2017-2018 yılında 1, 5 ve 9. sınıflarda uygulamaya konulmuştur. 2018-2019 eğitim öğretim yılında ise tüm sınıflarda uygulanmıştır.
2. **Ödev Tarih Oluyor:** Uygulanacak olan bu yeni müfredat ile birlikte öğrencilere sömestr tatilinde ev ödevi verilmeyeceği açıklanmıştır.
3. **Ders Saatleri Artacak, İçerik Azaltılacak:** MEB bakanı İsmet Yılmaz, yeni müfredat ile birlikte ders saatlerinin artacağını fakat bunun akabinde içeriklerinin azaltılacağını belirtmiştir.
4. **Anaokulu Saatlerinin Değişmesi:** Erken okula başlama nedeniyle çocukların karşılaştıkları zorluklar neticesinde anaokulu için başlangıç saati değiştirilmiştir.
5. **Bitişik Eğik Yazı Kaldırıldı:** İsmet Yılmaz, bu uygulamadan öğretmenlerin, öğrencilerin ve hatta velilerin de rahatsız olduğunu vurgulayarak eğik yazıyı kaldırmıştır.³
6. **4.Sınıfta F Klavye Eğitimi:** Eğitime hem tabletlerin hem de akıllı tahtaların girmesiyle birlikte öğrenciler F klavye eğitimi alacaktır.
7. **2017: TEOG Sınavının Kaldırılması:** Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın TEOG'un kaldırılmasına yönelik vurgusu üzerine bu sınavın gerçekleştirilmeyeceği ilan edilmiştir.
8. **Üniversite Sınavlarında Değişiklik:** Üniversite sınavlarındaki YGS ve LYS ayrımı kalkarak öğrenciler sayısal, sözel,

3 İlgili web site: <http://www.hurriyet.com.tr/12-yillik-bitisik-egik-el-yazisi-kalkti-40467288>, (Erişim Tarihi: 2.11.17)

eşit ağırlık ve dil puanlarına göre değerlendirilecektir. Toplam dört puan türü ile birlikte baraj uygulamasına devam edilecektir.

Tüm bu değişiklikler doğrultusunda eğitim sistemine baktığımızda bu dönemde milliyetçilik-muhafazakârlık temelinde ulusal güvenliği temel alan milli bir siyaset anlayışı hâkimdir. Aslında bu anlayış ile üçüncü dönemdeki anlayış arasında bir paralellik vardır. Üçüncü dönemin sıkıntılı bir süreç olarak geçmesi, bu dönemde Ak Partiyi ulusal güvenlik esaslı milli bir siyasete itmiştir. Bu dönemde yaşanan olaylara baktığımızda (15 Temmuz darbe girişimi, DAESH ve PYD tehditleri, PKK problemi, Suriye sorunu ve operasyonlar) yeni bir söylem geliştirmeyi gerekli kılmıştır.

Ak Parti bu dönemde eğitimin geleceğe yatırım olduğunu düşünmüş ve insanın yaşam kalitesini yükselten bir etkinlik olarak görmüştür. Yerli ve milli siyaset anlayışı eğitimin bazı alanlarında da kendini göstermiştir. Bunlardan bir tanesi ulusal bağlamda eğitimde politikalar belirleneceği ile alakalıdır. Bununla birlikte eğitimde kalite anlayışı ile ilgili çalışmalar yaparak il, ilçe, bölgeler düzeyinde Türkiye'nin eğitim kalitesini ortaya koyma çalışmalarına başlanacağı da bir diğer durumdur.

Yine bu dönemde eğitimde fırsat eşitliği vurgulanmaya devam edilmiştir. Ayrıca yapılan müfredat değişiklikleri ile hem çağın gereklilikleri hem de kişinin ve toplumun değişen ihtiyaçları kapsayacak şekilde yenilendiği belirtilmiştir.

Milliyetçi muhafazakâr temelli bir anlayış toplum içerisindeki tüm talepleri uyumlulaştırarak yansıtan bir fonksiyon olarak düşünüldüğünde, okul türlerinde ve bölgeler arasında meydana gelen başarı farklılıklarındaki düzeyler aşağı indirgenerek eğitimde fırsat eşitliği oluşturulacağı yönündeki söylemler bu duruma örnek olarak verilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Eğitim bir ülkenin kalkınmasında ve gelişme göstermesinde önemli bir gerçekliğe sahiptir. Bu açıdan bulunduğu toplum içerisinde birçok toplumsal işlevi ve farklı yaklaşımları barındırır. Ba-

rındırılmış olduğu işlev ve yaklaşımlardan biri eğitimin ideolojik yönüdür. Her ülkede eğitimin dayanmış olduğu bir takım siyasi yönler mevcuttur. Eğitimle birlikte hem toplum içerisindeki bireylerin temel becerileri kazanması sağlanırken hem de iktidarın sahip olduğu görüşler topluma nüfuz edilir. Eğitim modern ulus devletlerin temel bir mekanizmasıdır. Bu bağlamda da ideolojik bir araçtır. Althusser'in eğitimi devletin ideolojik aygıtı olarak görmesi gibi iktidarın en önemli hedeflerinden biri ideolojik söylemi doğrultusunda eğitime yön vermektir.

Türkiye'de son yıllardaki eğitim sistemine baktığımızda değişen yaşam şartlarına uyum sağlamaya çalıştığı görülmektedir ve sürekli bir dönüşüm içerisinde. Ak Parti hükümeti iktidara geldiği 2002 yılından bu yana siyasi ideolojisini eğitim alanına da yansıtmaktadır. Serbest piyasa merkezli bir yaklaşım benimseyen Ak Parti, devletin ekonomik alandaki etkisini aza indirgeyerek uluslar arası piyasayı bütünleştirmeye çalışma politikasının eğitim kurumlarında da görülmesi bunun bir örneğidir. Dönemsel olarak Ak Parti'nin resmi söylemi ve bu doğrultuda şekillendiği eğitim politikasıyla bunların ideolojik temelleri Şekil1' de belirtilmiştir:

Şekil1: Ak Parti'nin dönemsel eğitim politikası ve ideolojik temeli

	1.Dönem 2002-2007	2.Dönem 2007-2011	3.Dönem 2011-2017	4.Dönem 2017-Günümüz
Resmi Söylem	Eğitimin her alandaki kalkınmanın en önemli unsuru olduğuna dair resmi söylem	İnsan yaşam standardının yükseltilmesi ve ülkenin refah, istikrar, rekabet gücüne katkıda bulunması dolayısıyla yaşam boyu bir faaliyet olması üzerine söylem	Eğitimin en temel hizmet alanı oluşu ve onun toplumu güçlü tutmakta saklı olduğunu belirten söylem	Eğitimin geleceğe yatırım ve insanın yaşam kalitesini yükselten bir etkinlik olduğunu belirten söylem

Eğitim Politikası	Eğitim alanında üst seviye başarı yakalamak, toplam kaliteyi yükseltmek ve bu alanda eksiklikleri gidermeye yönelik politika	Eğitimin toplumun güçlenmesi adına atılacak faaliyetlerin başında gelen kurum olduğuna yönelik vurgu ve eğitimin en temel hizmet alanı olmasına yönelik politika	Eğitimi kalkınmanın en temel amacı görerek toplumu güçlü tutmaya yönelik politika	Eğitimin önemi vurgulanarak Türkiye'yi yüksek insani gelişmişlik kategorinde olan ülkelere arasına girmesine yönelik politika
İdeoloji	Milli görüş temelinde muhafazakâr merkezli ve liberal ekonomik pozisyon	Muhafazakârlık temelinde siyasal koruma odaklı yeni bir iktidar perspektifi	Aşırı muhafazakâr, milliyetçi yönü artan, ulusal ve devletçi olan bir anlayış	Milliyetçilik-muhafazakârlık temelinde ulusal güvenliği temel alan milli bir siyaset

Ak Parti'nin 1. Döneminde, milli görüş temelinde muhafazakâr merkezli ve liberal ekonomik pozisyonlu bir eğitim anlayışı görmekteyiz. 2002'deki seçim beyannamesini bu açıdan ele aldığımızda MEB bünyesinde eğitimin iyileştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında fırsat eşitliğinin sağlanması, özel okulların ve bununla bağlantılı olarak eğitim merkezlerinin yaygınlaştırılması, yönetimde merkezileştirilmenin kaldırılarak denetimin yerel birimlere aktarılması konuları dikkat çekmektedir. Liberal ekonomik pozisyona vurgu bu alanlarda görülmektedir. Devletin eğitim alanındaki sorumluluklarının sivil toplum örgütlerine veya piyasaya devredilmesi düşüncesi liberalizmin eğitime yansması olarak düşünülebilir. Aynı şekilde Türkçe dilinin en iyi şekilde öğretilmesine yönelik açık ifade milli görüş temelinde bir eğitim politikasını yansıtmaktadır.

Ak Parti'nin 2. Döneminde, muhafazakârlık temelinde siyasal koruma odaklı yeni bir iktidar perspektifi göze çarpmaktadır. Burada Ak parti yapmış olduğu muhafazakârlık söylemiyle hem geleneksel olan değerleri koruma yoluna gitmiş hem de Türkiye'nin küresel dünya ile rekabetinde bilim ve tekniğin benimsenmesi

gerektiğini vurgulamıştır. Bu dönemde Ak Parti eğitimi, gelenek, din, devlet, otorite gibi muhafazakâr geleneklerini toplumun güvenceye alınması amacıyla kapitalizm süreci ile birlikte yeni şartlara uymada bir araç olarak görmüştür.

Ak Parti'nin 3. Döneminde, aşırı muhafazakâr, milliyetçi yönü artan, ulusal ve devletçi olan yeni bir anlayış ile karşımıza çıkmaktadır. Dönem içerisinde Arap baharı, gezi olayları, FETÖ, 17-25 Aralık darbe girişimi, 2014 yılındaki Cumhurbaşkanlığı seçimi gibi olayların yaşanmasıyla yeni bir tutumun gerektiğini görmekteyiz. Başörtüsünün yasallaştırılması, temel dini bilgileri ile Hz. Muhammed'in hayatının müfredata eklenmesi muhafazakâr tutumlar olarak ele alınabilir. Devletçilik ilkesinin eğitim alanına yansısıyla ücretsiz olarak ders kitaplarının temin edilmesi, taşınabilir eğitim gibi destekler de dönem içerisinde devam etmektedir. Öğrencilere verilen burslar, yurt imkânları da bu bağlamda sürecin bir parçası olarak düşünülebilir.

Ak Parti'nin 4. Döneminden günümüze kadar olan sürecinde ise milliyetçilik - muhafazakârlık temelinde ulusal güvenliği temel alan milli bir siyaset anlayışı görülmektedir. Dönemde yaşanan ve etkileri devam eden 15 Temmuz darbe girişimi, DAESH ve PYD tehditleri, PKK problemi, Suriye sorunu ve operasyonlar gibi olaylar yeni bir söylem geliştirmeyi gerekli kılmıştır. Ayrıca MEB'in eğitim sistemini ulusal düzeyde politika belirleme üzerine geliştirecek olması yerli bir anlayış sisteminin ürünüdür.

Kaynakça

- Aka, A., (2009), Antonio Gramsci ve Hegemonik Okul, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21), 330
- Ak Parti Resmi İnternet Sitesi, 4.12.2017 tarihinde <http://m.akparti.org.tr/site/dosyalar#!/> adresinden alındı
- Althusser, L., (1991), *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, Çev. Y. Alp, M. Özışık, İstanbul:İletişim Yayınları
- Avan, M., (2013), Türkiye’de Siyasal İktidar ve Üniversite İlişkisi YÖK Sonrası Bir Değerlendirme, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara:Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Black, Cyril E., (1989), *Çağdaşlaşmanın İtici Güçleri*, Çev. M. Fatih Gümüş, İstanbul:Verso Yayınları
- Bulut, Y., (2011), “İdeolojinin Tarihçesi”, *Sosyoloji Dergisi*, 3(23), 191-192
- Cankar, B.,& Taş, A., (2017), “Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri:(1996-2016)”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2),193-197
- Çetin, H., (2002), “Totalitarizm: İdeolojik Kökenleri ve Toplumsal İnşa Araçları”, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(1), 32
- Illich, I., (1988), *Şenlikli Toplum*, Çev.Ahmet Kot, İstanbul:Ayrıntı Yayınları
- İnal, K., Neoliberal Eğitim ve Yeni İlköğretim Müfredatının Eleştirisi, 20.12.2017 tarihinde <http://www.praksis.org/wp-content/uploads/2013/04/014-Inal.pdf> , adresinden alındı
- Koca, G.,(2014), 2.11.2017 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/19-yilda-egitimde-sorunlar-azalmadi-artti-27729749> , adresinden alındı
- Kolcu, G., (2017), *12 Yıllık Bitişik Eğik El Yazısı Kalktı*, 2.11.2017 tarihinde <http://www.hurriyet.com.tr/12-yillik-bitisik-egik-el-yazisi-kalkti-40467288> adresinden alındı
- Nietzsche, F. W., (1991), *Gelecekteki Felsefe*, Çev: Ümit Özdağ, Ankara:İmge Yayınları
- Topakkaya, A., (2007), “İdeoloji Kavramının Tarihsel Gelişim Sü-

Gamze Ömürlüoğlu

recine Kısa Bir Bakış", *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1-2), 165-176

Turřucu, H.,&Berif, H., (2011), *Ak Parti Siyaset Akademisi (10.Dönem) Lider Ülke Türkiye*, 2.11.2017 tarihinde [http://www.academia.edu/9640286/AK_PART%4%B0_S%4%B0YASET_AKADEM%4%B0S%4%B0](http://www.academia.edu/9640286/AK_PART_S%4%B0YASET_AKADEM%4%B0S%4%B0) adresinden alındı.